

Az MN hadtáp ellátó központok rendszerbe állítása és kihatása

*Dr. Zimonyi István ezredes, a hadtudományok kandidátusa,
K. Tóth Lajos alezredes*

Az MN hadtáp perspektivikus fejlesztési tervének keretében — ez évben valamennyi szakterület (szolgálat) vonatkozásában különböző típusú (ellátó, szállító és kommunális) központok kialakítására és rendszerbe állítására került sor. Az új szervezetek létrehozása következetes folytatása a gazdaságirányítási rendszer reformja kapcsán a hadtápszolgálatban megkezdődött fejlesztési-korszerűsítési tevékenységnek, figyelembe véve az elmúlt évek ez irányú tapasztalatait és a fejlődés további követelményeit.

A központok kialakítása alapvetően összefügg:

- az MNHF-ség szervei vezető-irányító funkciójának erősítésére,
- a már korábban létrehozott központi szervek integrálására és a központ hadtáp vezetése színvonalának javítására, valamint
- a csapatok ellátási rendszerének tökéletesítésére irányuló törekvésekkel.

Korábban a központi végrehajtó jellegű feladatok jelentős része az MNHF-ség szerveinek tevékenységi körében centralizálódott. Ez az állapot lényegében a néphadsereg fejlődésének első időszakában — a nem elhanyagolható történelmi körülmények (a politikai hatalom megszilárdítása, a hidegháború stb.) mellett — a gazdaságirányítás „tervutasítós” rendszeréből fakadt, megfelelt a katonai gazdálkodás akkori központosított ellátási rendszerének, mely a vezetési funkcióval kapcsolatos nézeteket is meghatározta. A szocialista társadalmi-gazdasági viszonyok jobb megismerése, a tervgazdálkodásról alkotott koncepció fejlődése és ennek a gazdaságirányítás reformjában történt realizálódása kapcsán érelődött meg a hadtápszolgálatban is az a felismerés, hogy decentralizálni kell mindazokat a feladatokat, melyekkel kapcsolatos döntésekhez szükséges információk alsóbb szinten közvetlenül állnak rendelkezésre.

Az MNHF-ség szerveinek vezetési funkcióját negatívan befolyásoló operatív gazdálkodási feladatok decentralizálásának igénye alapvetően belső szükségéből fakad. Ezt a folyamatot objektíve sürgették a gazdaságirányítási rendszer reformjából eredő követelmények, a népgazdasági

kapcsolatokban kialakult új körülmények, lehetőségek is. Az új helyzetben a hadtápszolgálat gazdálkodásában is feltétlen szükségszerűvé vált új, hatékonyabb módszerek, formák keresése és alkalmazása, melyek kedvezőbb feltételeket teremtenek — a központi akarat megfelelő érvényesülése mellett — az alsóbb szinten tevékenykedők alkotó kezdeményezésének kibontakoztatására, a helyi erőforrások intenzívebb kiaknázására.

Az új szervezetek létrehozásával további eredményes lépést teszünk a felső szintű hadtápvezetés hatékonyságának növelésére; a népgazdasági kapcsolatok szilárdítására a hadtápszolgálat szükségleteinek biztosítása terén; továbbá a csapatgazdálkodás korszerű közzgazdasági eszközökkel történő irányításához szükséges feltételek megteremtésére.

Az MNHF-ség vezető-irányító funkciója a nem miniszteriális jellegű feladatok leadásával a jövőben megalapozottabbá, tudományosabbá válhat. Tevékenységének nagyobb része az MN hadtáp működésével, fejlesztésével, háborús felkészítésével, a gazdálkodási rendszer korszerűsítésével kapcsolatos prognózisok, hosszú és középtávú tervek, éves fejlesztési tervek kimunkálására és az ez úton a seregtestek hadtápvezetése színvonalának javítására, ellenőrzésének fokozására irányulhat. Emellett szélesedik tevékenységi és feladatkörük a rendszerbe kerülő költségvetési üzemek közvetlen gazdasági felügyeletével.

A különböző, korábban is működő szervek (áruforgalmi, átvételi, fejlesztési stb. osztályok) integrálásával nemcsak csökken az MNHF-ség közvetlen irányítása alá tartozó központi szervek száma, hanem kedvezőbb feltételek alakulnak ki a központi hadtáp komplex, összehangolt vezetéséhez és irányításához; a központi feladatok koordinált végrehajtásához; a csapatok operatív gazdasági irányításához, a népgazdasági kapcsolatok megfelelő szintre decentralizálásához.

Az integrált szakmai szervezetek (központok) feladatkörébe összpontosul valamennyi központi jellegű operatív gazdasági tevékenység (anyagbeszerzés, minőségi átvétel, ártevékenység, vállalati kapcsolatok, anyagellátás, átcsoportosítás, központi készletgazdálkodás, anyagi-technikai eszközök műszaki fejlesztése, központi anyagnyilvántartás, pénzügyi bonyolítás, értékesítés, elszámoltatás stb.), amely korábban szétszórtan és önállóan — jogilag nem teljesen rendezett viszonyok között — működő szervezetekben (áruforgalmi, átvételi, fejlesztési osztályoknál, raktáraknál stb.) decentralizáltan folyt, s ezáltal a végrehajtás során objektíve magában hordozott bizonyos mértékű koordinátlanságot, ellentmondást, feszültséget. Ezúton nyílt lehetőség arra, hogy a hadtáp anyagok és technikai eszközök műszaki fejlesztésével kapcsolatos feladatok ellátására — mely vonatkozásban a fegyveres küzdelemben tapasztalható gyors fejlődési folyamat egyre fokozódó követelményeivel kell számolni — egysegesen valamennyi szolgálati ágnál bizonyos szervezetek jöjjenek létre. Ugyanakkor néhány profiltisztítási jellegű probléma is rendezhetővé vált. Így például a Ruházati Szolgálat Főnökség alárendeltségében tevékenykedő Vállalati Osztály átalárendelése a Szociális és Kommunális Igazgatóságának.

A Szociális és Kommunális Igazgatóság létrehozása összefügg az MN üdülőinek költségvetési folyószámlás rendszerű gazdálkodásra történő

áttérésével. Az Igazgatóság hatáskörében összpontosul a szociális-kommunális ellátással, szolgáltatások fejlesztésével kapcsolatos feladatok komplex tervezése, szervezése és irányítása, az üdülők és a hivatásos állomány hozzátartozóit foglalkoztató üzemek felügyelete.

Az ellátó központok alárendeltségébe kerültek a központi és területi raktárak, ez ugyancsak a vezetettség komplex jellegének és operativitásának javítását, az MNHF-ség leterheltségének csökkentését eredményezi. Szervezettebbé válik ezen szervek napi munkájának operatív irányítása, felkészítésük a háborús ellátással, a mozgósítással kapcsolatos feladatok végrehajtására.

Fontos szerep jut az ellátó központoknak a gazdaságirányítás új rendszerében a megváltozott partnerszintnek megfelelő népgazdasági kapcsolatok további erősítése, kiszélesítése, a néphadsereg és a vállalati érdek helyes összhangjának biztosítása terén. A hadtápszolgálat anyagainak zöme szerződés-kötési kötelezettség nélkül, a szabadpiaci kapcsolatok révén kerül beszerzésre. Az új körülményekhez való alkalmazkodás, előnyös beszerzési lehetőségek feltárása nélkülözhetlenné teszi a hadtápgazdálkodás módszereinek tökéletesítését, a piaci mechanizmus tendenciáinak, lehetőségeinek időbeni felismerésére való képesség kialakítását (piackutatás, árfigyelés, árelemzés, elszámoló árak kidolgozása, áralku, versenytárgyalások stb.). Ezek a megnövekedett feladatok az MNHF-ség szerveinek szervezeti keretei között már nem bizonyultak — a célkitűzések realizálásának és az állomány megterhelésének károsodása nélkül — optimális hatékonysággal megvalósíthatónak.

Ugyanakkor az elmúlt időszakban jelentős mértékben fejlődött, korszerűsödött a csapatgazdálkodás rendszere is. Az ellátás és a csapatgazdálkodás korszerű közgazdasági eszközökkel (pénznormák, pénzgazdálkodás) történő irányításának módszere (az MN hadtáp költségvetésének több mint 50⁰)-ával a csapatok rendelkeznek) lehetővé tette, hogy az ezzel kapcsolatos központi operatív feladatok alsóbb szintre kerüljenek. A közgazdasági szabályozók megfelelő biztonságot nyújtanak a gazdálkodási egységű fenntartásához, valamint megfelelő rugalmasságot biztosítanak a csapatok fegyvernemi követelmények, helyi sajátosságok és igények figyelembevételével történő ellátásához, melyet a korszerű elvek alapján szervezett központi készletgazdálkodás is elősegít. A kialakult feltételek indokolatlanná tették a csapatok ellátásával kapcsolatos operatív feladatok HM szinten tartását. Ezzel valamennyi központi végrehajtó jellegű feladat (egységesen), egy-egy szakmai szerv tevékenységi körébe kerülhet.

Komoly megterhelést és gondot okozott az MNHF-ség szerveinek a HM közvetlen alakulatok, szervek közvetlen hadtápvezetése. A napi aprólékos ellátási problémákkal, ügyes-bajos dolgokkal való foglalkozás elvonta a szervek figyelmét az alapvető feladatoktól, mindemellett objektíve feszültségek keletkezéséhez vezetett a HM közvetlenek vonatkozásában, mert a számtalan probléma időbeni rendezésére nem nyílt — a szervek más irányú elfoglaltsága miatt — lehetőség. A probléma átmeneti megoldását segíti elő a HM közvetlenek ellátásával, gazdálkodásának ellenőrzésével kapcsolatos feladatoknak az ellátó központok hatáskörébe adása.

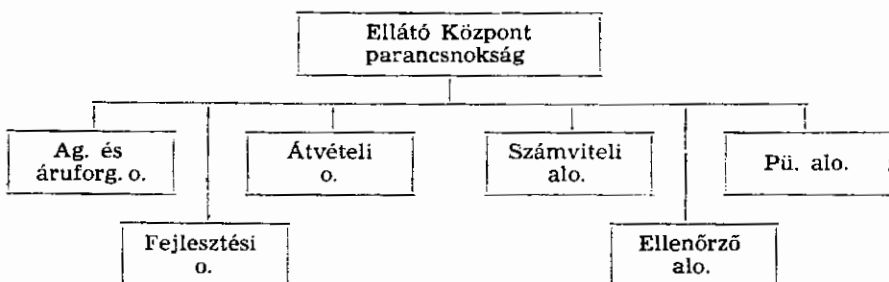
A szállítási rendszer fejlesztése és valamennyi szállítási ág (közúti, vasúti, vízi és légi) komplex irányítása terén viszonylagos lemaradás mutatkozik. Ennek jelei elsősorban a szállítások hatékonysági, gazdaságossági mutatóiban tapasztalhatók. A kérdés megoldása érdekében több év óta szervezett felmérés folyik. Perspektív törekvés egy célszerű, centralizált irányítással, a szállítás ágainak és eszközeinek komplex felhasználásával működő, optimális hatékonyság elérését biztosító, közgazdasági módszereken alapuló szállítási rendszer kialakítása, melynek központi bázisát képezi a Katonai Szállítási Főigazgatóság.

A központok rendszerbe állításának további hatása: az ellátás rendszerén belüli bizonyos mértékű orientáció, az egység, magasabbegység, seregtest ellátó szerv áttételekről a csapat és ellátó szervek közötti közvetlen kapcsolatok irányába. Ezzel mindenekelőtt jelentős mértékben tehermentesülnek a középirányító szervek (seregtest- és magasabbegység hadtáptörzsek) az ellátással kapcsolatos operatív feladatoktól, időigényes manuális összesítésektől. Erősödik szerepük és hatáskörük a csapatok hadtápvezetésében és ellenőrzésében, nagyobb figyelmet tudnak fordítani a csapatok háborús felkészítésével, harckészültségük magas szinten tartásával kapcsolatos feladatok követelményeknek megfelelő megoldására. A csapatok és az ellátó szervek közvetlen ellátási kapcsolata egyszerűsíti a problémák megoldásának útját, idejét, hatékonyabbá teszi az ellátási feladatok megoldását, csökkenti az adminisztrációt. Az ellátás mechanizmusában történt változás megfelelő feltételeket teremt az információs rendszer fejlesztésére, az adatfeldolgozás gépesítésére, ezúton a gazdasági elemzés korszerű módszereinek kiterjedtebb alkalmazására az MN szintű tervezésben.

A központok szervezeti kialakítása a korábbi szervezetek összevonásával, létszámcsoportosítással történt. A munkafolyamatok ésszerűsítésével, racionalizálásával sikerült biztosítani, hogy lényegében létszám-többlet nélkül képesek a megnövekedett és a még várható fokozódó követelményeknek megfelelő feladatok ellátására.

Az MN hadtápvezetés vázolt törekvése — a HM elvtárs vonatkozó intézkedésének megfelelően — egyben részét képezi a hadtápszolgálat szervezetei (a hadtáp valamennyi tagozatát érintően) és az MN hadtápbiztosítás (gazdálkodás) rendszere további, perspektivikus integrálására, fejlesztésére irányuló munkának.

Az ellátó központok az alábbi szervezeti modellben tevékenykednek:

Az ellátó központok rendeltetése

Az ellátó központok az MNHF-ség szolgálat főnökségeinek szervei — szakterületükön — a központi ellátási anyagok (szolgáltatások) beszerzésére, gyártásközi ellenőrzésére, minőségi átvételére; az MN csapatai hadtápellátásának szervezésére, szolgáltatások biztosítására; a szolgálat szakanyagainak, technikai eszközeinek műszaki fejlesztésével, az anyagmozgatás, tárolás, csomagolás korszerűsítésével kapcsolatos feladatok végzésére, együttműködésben az MN és a népgazdaság hasonló szerveivel; a készletgazdálkodás elemzésére, értékelésére; a központi gazdálkodással összefüggő más operatív feladatok végzésére; alárendelt intézetek mindenoldalú vezetésére. Háborús hadtápbiztosítás vonatkozásában meghatározott „M” és HKSZ-i feladatok irányítását látják el, felkészülnek a központ hadtáp tevékenységének keretében az ellátási, szállítási feladatok végrehajtásának tervezésére, szervezésére.

Az ellátó központok átruházott hatáskörben végzik — az MNHF, illetve az előljáró szolgálat főnök által meghatározott (jövőhagyott) irányelvek, utasítások, tervek alapján — a HM közvetlen alakulatok szakanyag-ellátással, elszámoltatásával, gazdasági ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat.

Az ellátó központok parancsnokai az ellátás bonyolításával kapcsolatos feladatok (kiutalás, kiszállítás, vételezés, bevonás, átcsoportosítás stb.) vonatkozásában — az előljáró szolgálat főnök által kiadott utasítások alapján, együttműködésben a csapatok előljáró szerveivel — egyedi intézkedési hatáskörrel (vételezések ütemezése, sorrendje, szállítás módja, anyagok előkészítése, leadás módja stb.) rendelkeznek.

Az ellátási rendszer modellje

Az ellátás új modelljében (1. sz. melléklet) a bonyolító tevékenység egyre inkább a csapatok és az ellátó szervek kapcsolatára tolódik át, melyhez perspektívában csatlakozik a kialakítás stádiumában levő Központi Kiszállítás rendszere. A gazdasági irányításban fokozatosan tovább szélesedik a közgazdasági jellegű szabályozó eszközök hatóköre. Erősödik a középírányító szervek operatív irányító, követelménytámasztó funkciója. Célszerű átcsoportosításokra kerül sor a csapatok utaltsági rendszerében. Teljes körűvé válik az egységes készletgazdálkodás rendje. A csapatok megfelelő mérvű, önálló hatáskörben — a fegyvernemi és a helyi követelmények figyelembevételével — végezhetik szükségleteik biztosítását. Megszűnnek a korábbi formális jelenségek, bürokratikus vonások. A gazdasági számvitel fokozatos gépesítése kedvezőbb feltételeket teremt a csapatszintű tervezés színvonalának javításához. A középírányító szervek tehermentesítésre kerülnek a nagy tömegű anyagelszámolások és jelentések összesítésétől. A központi gépi adatfeldolgozással mind felső- mind a középírányító szervek információs igénye az eddigénél jóval szélesebb körűen kielégíthető.

Az ellátó központok rendszerbe állításával az ellátás mechanizmusában tervezett változások fokozatosan valósulnak meg, összefüggésben van-

nak a hadtápszolgálat gazdálkodási rendszerében más vonatkozásban is folyamatban levő korszerűsítési törekvésekkel. Mindezek hatására várhatóan kedvezőbb feltételek alakulnak ki a hadtápfeladatok követelményeknek megfelelő végrehajtásához, emelkedik a harckészültség, a kiképzés és a személyi állomány ellátási színvonala.

(Az 1. sz. melléklet a tartalomjegyzék után található.)